

Osobní finance

aneb jak proplout bez
nehody světem financí

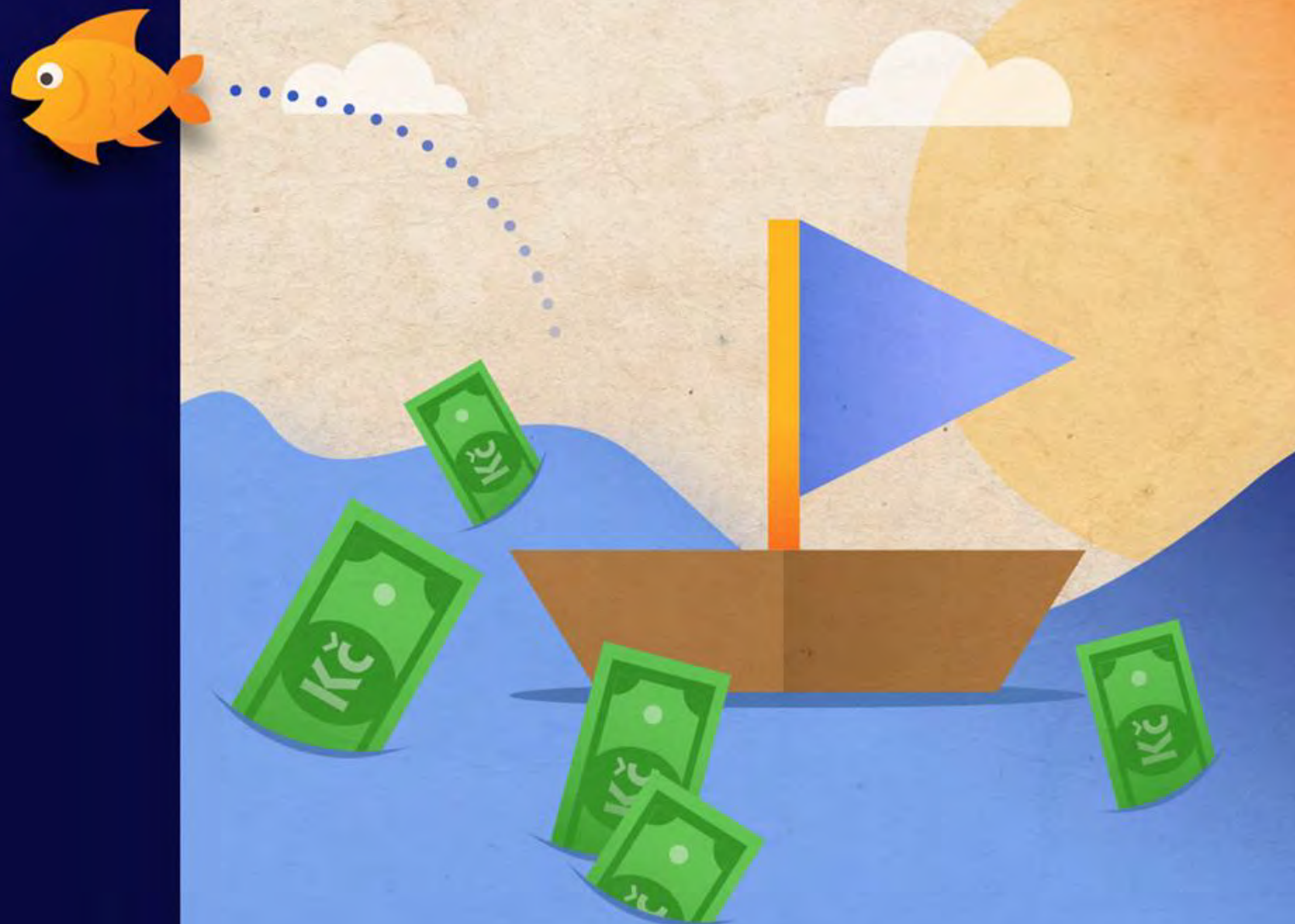
Autoři prezentace

Luboš Komárek

sekce měnová
Česká národní banka

Zlatuše Komárková

sekce finanční stability
Česká národní banka

Obsah

PENÍZE

BANKA a jiné finanční instituce

OSOBNÍ FINANCE a můj rozpočet

TROJÚHELNÍK FINANCÍ

Peníze

Celý svět se točí okolo peněz.

- Peníze nás provázejí celý život.
- Bez peněz by se nedalo jednoduše nakupovat a prodávat.
- Peníze jsou krví ekonomiky.
- Peníze jsou v různých zemích různé, přepočítáváme je měnovým kurzem.

Peníze

a jejich různá hodnota

Vlastnosti peněz

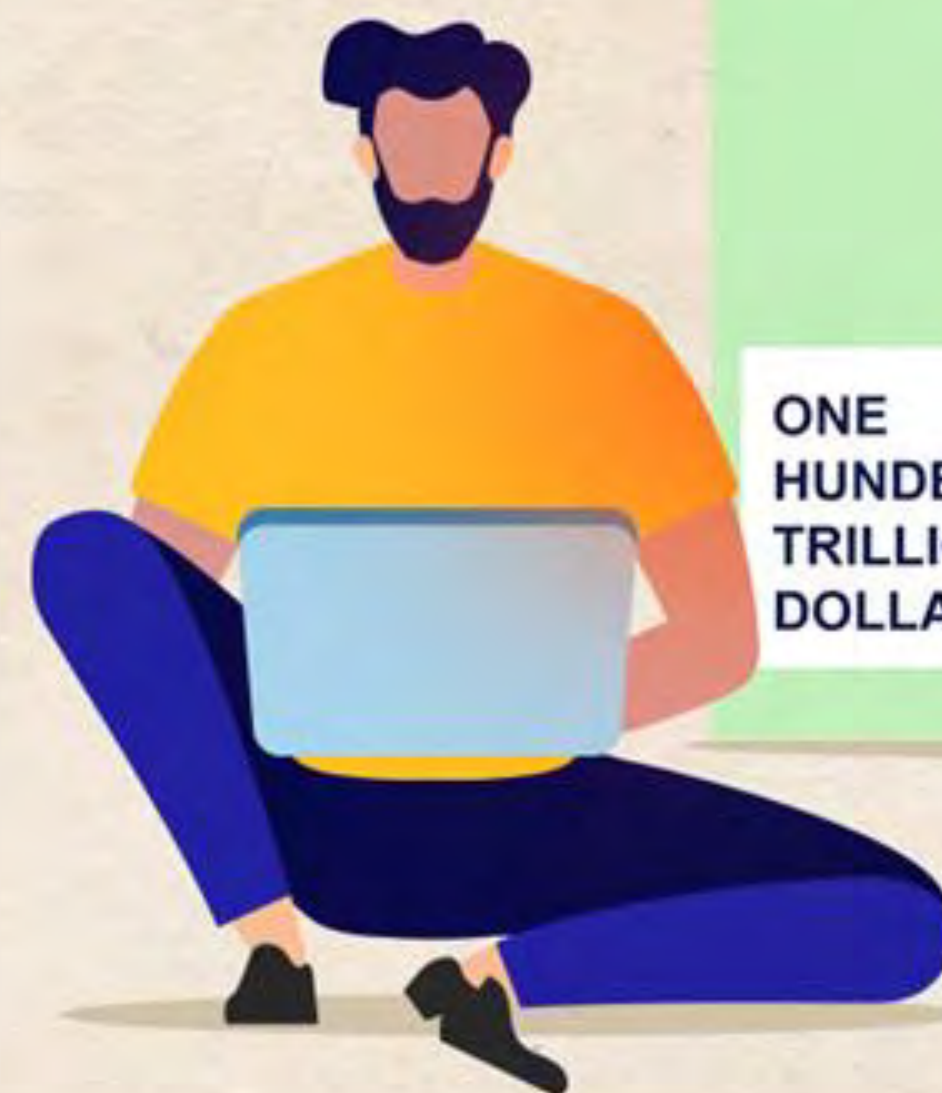
dělitelnost, zaměnitelnost, přenositelnost,
trvalost a trvanlivost

Funkce peněz

prostředek směny, zúčtovací jednotka,
uchovatel hodnoty

Jakou bankovku byste si vybrali?

- a) 100 euro?
- b) 1000 českých korun?
- c) 100 000 000 000 000 zimbabwských dolarů?

Peníze

a co si za ně koupíme?

Kupní síla peněz

Není podstatný počet nul na bankovce.
Je podstatné, co si lze za bankovku koupit.

Ceny by měly růst jen velmi mírně

- Co by hrozilo při rychlém růstu cen?
- Co by hrozilo při poklesu cen?

POZOR!!! na rychlé změny cen
(inflaci/deflaci).

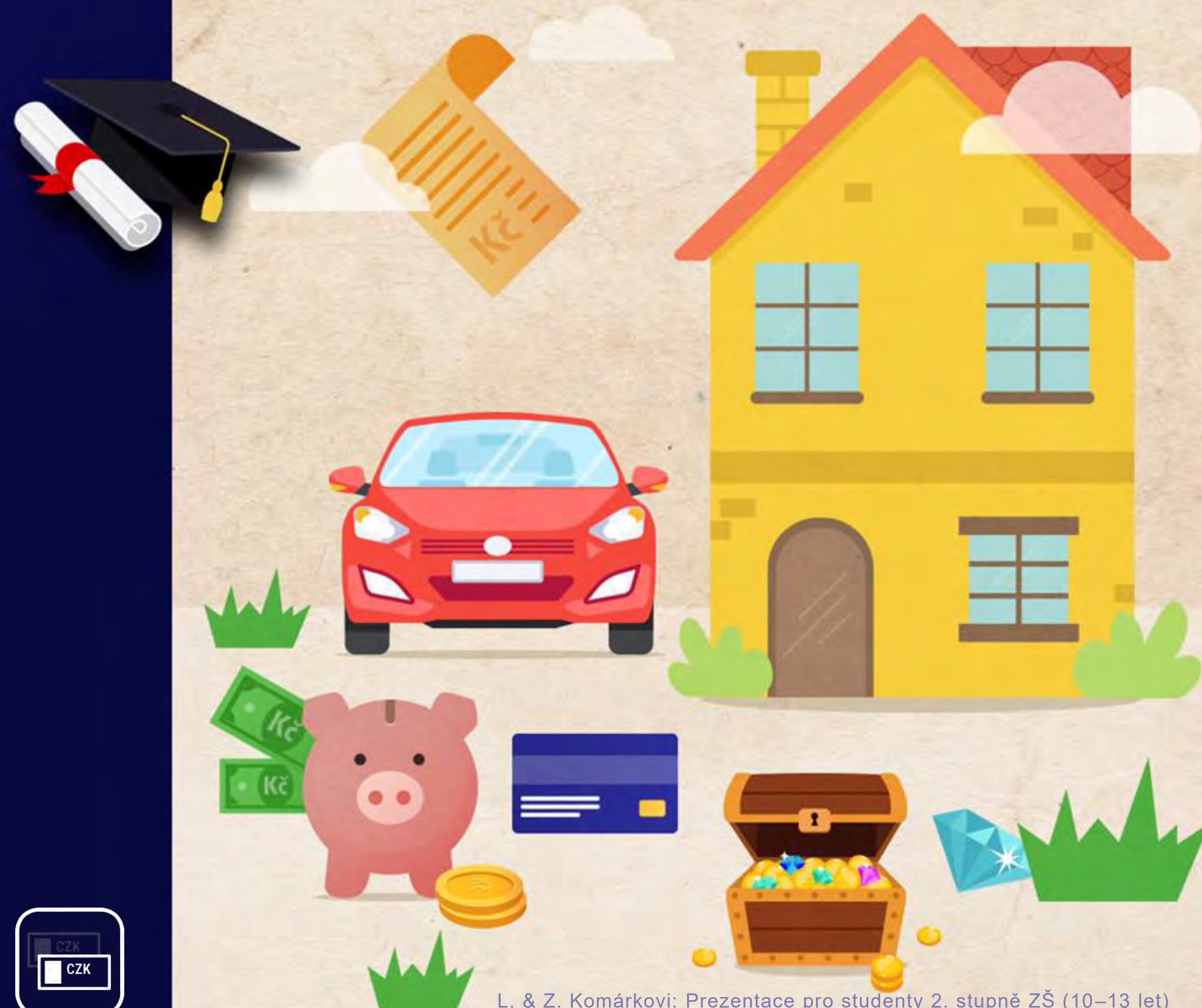
Peníze

jsou součástí majetku

Majetek
je vše, co vlastníte.

Co vše je tedy majetek?
bankovky a mince, peníze na účtě,
cenné papíry, nemovitosti, zlato a šperky,
umělecká díla, starožitnosti, atd.

POZOR!!! Bohatství nezahrnuje pouze majetek.

Peníze

Odkud se „berou“ peníze?

Zaměstnanec

dostává za svoji práci mzdu.

Majitel firmy

podílí se na zisku (hospodářském výsledku).

Výnosy práce z minulosti

pronájem z bytu, dividendy z akcií, výnosy z dluhopisů, úroky z vkladů, atd.

Dědictví, dary atd. 😊

to co dostanete po předcích nebo příbuzných.

POZOR!!! Bez práce nejsou koláče.

Peníze

Kam peníze přijdou?

- Nejčastěji na běžný účet do banky.
- Běžný účet si může zřídit každý.
- Banka funguje jako pokladnička či trezor.

POZOR!!! Za vedení účtu se obvykle platí.

Peníze

Jak s penězi platit?

Hotovostně (bankovky a mince)

Vybíráme peníze platební kartou z bankomatu nebo na přepážce banky.

Bezhotovostně (peníze na účtu)

Platíme bankovním převodem nebo platební kartou z našeho účtu na cizí účet. Platby provádíme také pomocí počítače, mobilu, hodinek atd.

POZOR!!! na rozdíl mezi debetní a kreditní kartou!

Banka

S bankou je možné spořit.

Peníze na účtu ≈ vklady

Běžný účet slouží pro běžné placení.

Spořicí účet slouží pro tvorbu úspor a rezerv do budoucna.

- Peníze se ukládají do banky na spořicí účet (vklad).
- Lidé (vkladatelé) jsou v pozici věřitele.
- Banka je v pozici dlužníka.
- Ze peníze uložené na spořicím účtu platí banka úrok.

Banka

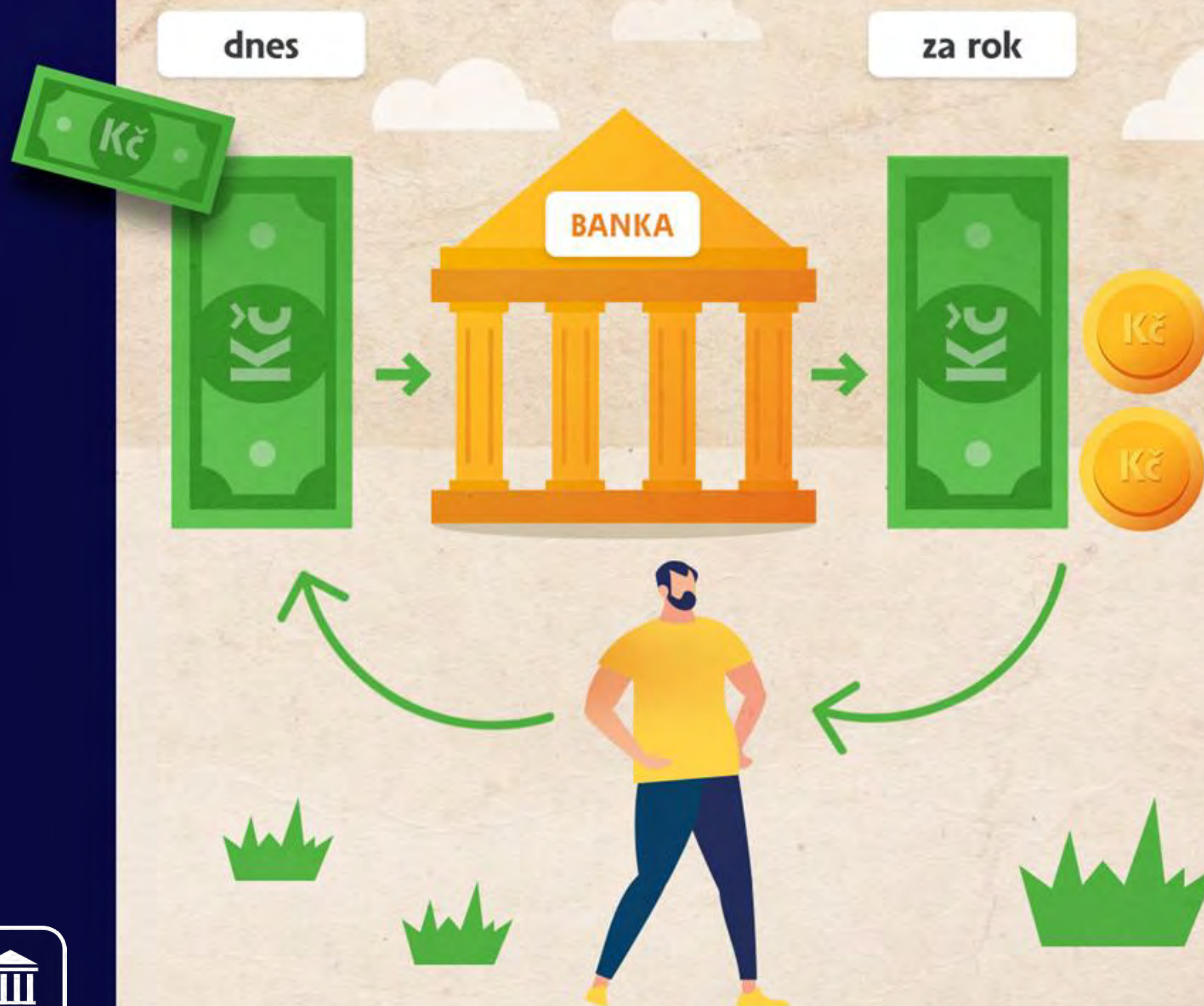
S bankou je možné spořit.

Příklad

Uložíte si dnes do banky na spořicí účet 100 korun, tj. peníze bance půjčíte. Banka vám za jeden rok připíše ke 100 korunám 2 koruny odměnu. Odměna je tzv. úrok, který platí banka lidem za to, že jí peníze půjčili (že si peníze u ní uložili).

Jak vysoká je v tomto příkladu úroková sazba z vkladu?

Jak vysoký by byl váš úrok, pokud byste nechali vklad v bance 2 roky?

Banka

Od banky je možné si půjčit.

- Banka může peníze půjčit (úvěr).
- Banka je v pozici věřitele.
- Lidé jsou v pozici dlužníka.
- Za úvěr se platí bance úrok.
- U vyšších úvěrů banka požaduje zástavu (nemovitost) nebo ručení (kamarád).

Úvěrový účet u banky \approx úvěr

Úvěr na bydlení (hypoteční) je určen na nákup nemovitosti.

Úvěr na spotřebu je určen na nákup běžného zboží.

Banka

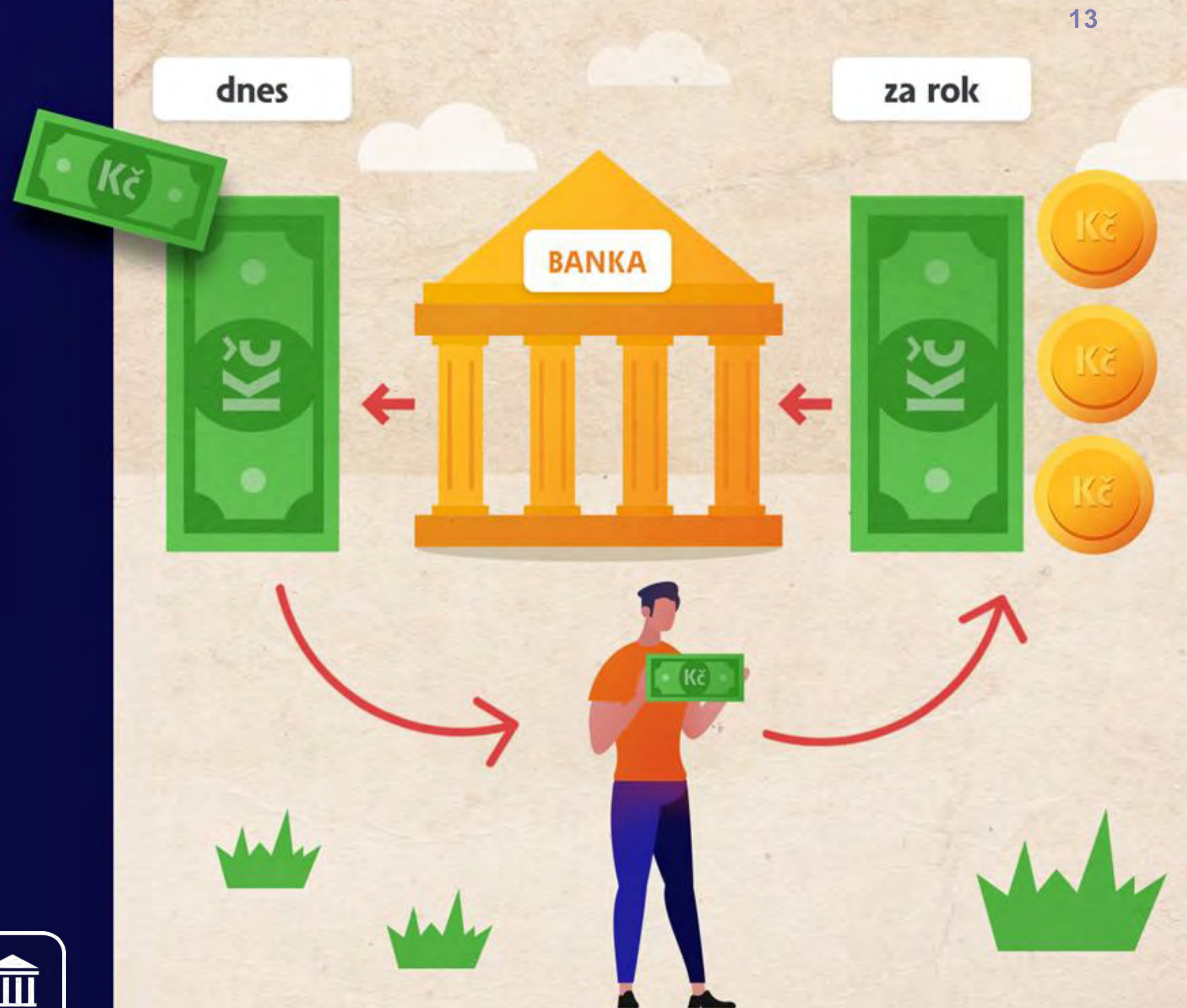
Od banky je možné si půjčit.

Příklad

Půjčíte si od banky dnes 100 korun a za rok musíte bance zaplatit 103 korun. Tyto 3 koruny jsou odměnou bance za to, že vám peníze půjčila (úrok, který lidé platí bance za poskytnutý úvěr).

A jak vysoká je v tomto příkladu úroková sazba z úvěru?

Víte, co je jistina?

Banka

a jiné finanční instituce

- Peníze vám může půjčit i někdo jiný, než je banka.
- Velmi pečlivě zvažujte, od koho si peníze půjčujete.
- Velmi pečlivě přepočítejte, kolik za půjčené peníze budete muset přeplatit.

POZOR!!! Každému banka nepůjčí.

Osobní finance

Vaše dilema: půjčit si, spořit nebo investovat?

Dvě základní situace

Peníze vám chybí.

Peněz máte přebytek.

Kdy je peněz málo a kdy přebytek?

???

Osobní finance

Peníze vám přijdou na běžný účet.

Dále se řídíte jednoduchým pravidlem
výdajů

7:2:1

7... na každodenní život

2... „železná“ rezerva

1... něco pro radost

...zbylo vám něco?

POZOR!!! Vaše peníze chtějí úplně
všichni.

Osobní finance

Červené, žluté a zelené prasátko

1. POVINNOST

- Daně
- Splátka dluhu
- Elektřina, plyn
- Nájem
- Povinné poplatky (TV, rozhlas...)
- Povinné pojištění
- Základní potraviny
- Nezbytné oblečení

... vyplývá ze zákonů a smluv.

Osobní finance

Červené, žluté a zelené prasátko

2. NUTNOST

- Pohotovostní peníze na běžném účtu (pokažená pračka, auto...)
- Rezerva na zlé časy (dočasná ztráta zaměstnání...)
- Spoření na stáří
- Doprava
- Léky

Osobní finance

Červené, žluté a zelené prasátko

3. ZBYTNOST

- Luxusní dovolená
- Příliš drahé auto
- Drahá elektronika
- Kino, časopisy
- Cigarety, alkohol
- Loterie
- Rizikové investice a spekulace

... zde ušetříte nejvíce.

Osobní finance

Když vám peníze chybí

1. Omezte svoje současné výdaje

... a tím vám zbyde více peněz

2. Začněte více pracovat

... abyste zvýšili svůj příjem

3. Půjčte si

....

POZOR!!! Půjčit si peníze je velmi lákavé.

Osobní finance

Když vám peníze chybí

Kdy si půjčit peníze?

... když je opravdu nutně potřebujete

Na co si půjčit peníze?

... na rozumné věci (na bydlení, na studium, na podnikání)

Nepůjčujte si nikdy na...

... dovolenou, vánoční dárky a věci nad váš standard

POZOR!!! Každá půjčka se musí splatit.

Osobní finance

Když vám peníze chybí

- Než o půjčku požádáte, přemýšlejte a počítejte!
- Jste schopni částku měsíční splátky i po dobu několika let platit?
- Myslete na zadní vrátka, co když ztratíte zaměstnání, onemocníte...

POZOR!!! Na „rychlé prachy“.

Osobní finance

Když vám peníze chybí

Co je pro vás velmi důležité vědět?

Kolik za půjčení peněz ve skutečnosti zaplatím.

Za služby se platí

Počítejte s tím, že za služby spojené s půjčkou se bance platí.

Důležité je znát RPSN

Úroky z půjčky a všechny poplatky spojené s poskytnutím půjčky

POZOR!!! Nikdo nám nedá nic zadarmo.

%

%

RPSN

ROČNÍ PROCENTNÍ SAZBA NÁKLADŮ

Osobní finance

Když vám peníze chybí

Půjčka

... bývá dobrým sluhou

... se nemusí stát vaší noční můrou

Celý život si pamatujte!

I malá půjčka může vést k exekuci, pokud
problém s nesplácením neřešíte včas!
Komunikujte s vaším věřitelem (bankou)!

POZOR!!! Nikdy nehrajte před bankou
„mrtvého brouka“.

Osobní finance

Když vám peníze přebývají

Spoření

spořicí účet v bance, stavební spoření, penzijní spoření v penzijním fondu, spořicí státní dluhopisy

Investice

firemní dluhopisy, investiční fondy, akcie, finanční deriváty, nemovitosti, umělecká díla, starožitnosti, šperky, zlato, cizí měna atd.

Investicím byste měli rozumět

Nesázejte vše na jednu kartu

POZOR!!! Mít peníze „pod polštářem“ není dobrý nápad!

Trojúhelník financí

Nejdůležitější schéma pro život

VÝNOS

(kladný, záporný, nulový)

RIZIKO

(vysoké, nízké, nulové)

LIKVIDITA

(vysoká, nízká, nulová)

POZOR!!! Čím vyšší přislíbený výnos,
tím vyšší riziko ztráty investice.

Trojúhelník financí

VÝNOS • PROSPĚCH • ZISK

S každou investicí je spojený přislíbený (očekávaný) výnos:

- Různé investice představují různý výnos (dividendy, úroky, nájemné)
- Nejnižší výnos dosáhnete ze spoření.
- Očekávaný výnos nemusí být vždy kladný.

POZOR!!! na podezřele lákavé nabídky s mimořádně lákavým výnosem.

Trojúhelník financí

RIZIKO • NEJISTOTA • HROZBA

S každou investicí je spojené riziko ztráty investice:

- Riziko souvisí s nejistotou v budoucnosti.
- Podstupovat rozumné riziko je běžné.
- Každý snese jinou míru rizika.
- Rizikovější investice nejsou zárukou vyššího výnosu.
- Nejnižší riziko postupujete u spoření (např. v bance jsou 100% pojištěny vklady až do výše 100 000 EUR).

POZOR!!! Je prozíravé si připouštět ty nejhorší scénáře, které nás napadají.

Trojúhelník financí

LIKVIDITA • RYCHLOST • DOBA

S každou investicí je spojený čas její přeměny zpět na peníze

- Musíte počítat i s tím, že může trvat delší dobu, než investici přeměníte zpět na peníze.
- Hledat nejlepšího kupce a neprodat pod cenou vyžaduje čas.
- Nejlikvidnější je spoření na běžném účtu.
- Za jak dlouho se prodá dům, akcie, zlato?

POZOR!!! Rychle prodat může znamenat prodat „pod cenou“.

Co říci závěrem?

- **Vzdělání:** Učit se má smysl a velkou hodnotu, vyšší vzdělání vám zajistí lepší uplatnění v životě.
- **Zdraví:** Pečujte o své zdraví, to si za peníze nekoupíte.
- **Čas:** Neplývejte časem, čas jsou také peníze 😊.

POZOR!!! „Peníze“ nejsou v životě všechno, ale bez nich se neobejdeme.

Autoři prezentace

Finanční vzdělávání pro ZŠ

Luboš Komárek

sekce měnová
Česká národní banka

Zlataše Komárková

sekce finanční stability
Česká národní banka

Grafická úprava Michal Sadílek (ČNB), poděkování autorů za cenné diskuse patří Jakubu Kunertovi a Denise Všetíčkové (oba ČNB).